

BIBLIA

A februári elmélkedéseket Lipien Mihály és Krémer Ibolya (Budapest) közösen készítették, a márciusiak közül az első hármat Orbán Ágnes (Miskolc), az utolsót Balogh László (Debrecen) készítette.

Február 7. — Évközi 5. vasárnap — Lk 5,1–11 — „Ne félj! Ezentúl emberhalász leszel!”

Minden kornak és főleg minden hatalomnak az az igénye, hogy az embereket egy közös cél érdekében mozgósítsa. A magyar történelemben számos olyan esemény van, amikor embertömegeket kellett összegyűjteni. Például Kapisztrán Szent János a török elleni harcra lelkesítette és toborozta az embereket, Dózsa György pedig a népen élőkódó urak ellen fordította az összeseregletteket. Az ország királyának és urainak ugyancsak sereget kellett összegyűjteniük a mohácsi mezőkre. A szocializmus diktatúrájában egyszerű sorozással vagy kisdobos és úttörő szövetségbe terelve mozgósították az ifjúságot. Érződött rajta a kényszer és a kötelező jelleg. Napjainkban a politikai toborzás időszaka zajlik. Mozgósítani mindenkit a jelentős politikai győzelem érdekében a jobboldalon, és az elviselhető legkisebb vereség érdekében a baloldalon.

De a piacgazdasági társadalomnak is megvannak a maga „emberhalászi”

módszerei. Ez a profitszerzésre épül, leginkább a fogyasztás növelésén keresztül. Lépj be a hálózatunkba! Vegyél Te is Amway-termékeket! Lehetőleg sokat, mert így olcsóbb. Terjeszd tovább! Halássz ki embereket, hogy azok is vegyenek! Lehetőleg minél többet! Azután majd ők is rendezzenek termékbemutatókat. De lehet a Zepter termékeit is kínálni. „Tanítványaid” hasznából neked is jut. Ha ügyesen csinálod, hamarosan milliomos leszel! – hangzik a hangzatos buzdítás. Közben pedig tönkremennek az emberi kapcsolatok, mert a barátom és ismerősöm nem állt be a fogyasztók és terjesztők hálózatába, vagy mert nem hajlandó a családi életből 2-3 órát kiszakítani, hogy az ismerősök által a nyakára küldött ügynököket hallgassa.

Egészen más emberhalászásra hív Jézus. Nem a hatalmi gépezet mozgatója ténykedését, még csak nem is valami nacionalista propaganda vagy a pénz hatalma. Ő az Istent keresők és embert sze-

retők számára akar közösséget, tanítványi kört gyűjteni. Fülemben cseng Barcza Barnának a Teológia folyóiratban megjelent, Az emberhalász imádsága című írásának kezdő mondata: „Nagyon nehéz dolog, Uram, az emberhalász mestersége!” Embereket az önzetlen szeretet fontosságára tanítani, és közben ugyanerről hitelesen tanúságot tenni. Ma ki hajlandó időt, pénzt és szeretetet ingyen adni? Az emberhalásznak az erre fogékony társakat kell megtalálnia. A „hogyan”-ra frappáns útmutatást ad Tamás evangéliumának 8. mondata: „Az ember az okos halászhoz hasonlít, aki hálóját a tengerbe veti, s telve apró hallal a partra vonja azt. Az okos halász talált egy nagyon jó halat. Az összes apró halakat visszadobálja a tengerbe. Nehézség nélkül a legnagyobb halat választja. Akinek füle van a hallásra, hallja meg.”

Fontos-e számodra Jézus örömhírének továbbadása? Ajándékozol-e időből erre a célra? Meglátod-e a nagy halakat?

Február 14. — Évközi 6. vasárnap — Lk 6,17.20–26 — „Boldogok vagytok”

Vannak olyan szentírási részletek, amelyek értelmezése és magyarázása mindig nehézséget okoz. Ilyen számomra a Jelenések könyve, amely széles körű és speciális ismereteket igényel, és ilyen a „hegyi beszéd” prelúdiuma, a nyolc boldogság. Írhatnék arról, hogy mit is jelent az ember számára általában a boldogság, vagy arról, hogy mit jelent számomra és a családom számára a boldogság, de ilyen olcsón nem szeretném megkerülni ennek a részletnek a valódi értelmezését, életemre, életünkre alkalmazását.

Előljáróban annyit leírok, hogy miközben ezeket a gondolatokat megfogalmazom, küszöbön áll a 2009. évi advent. Amikor pedig ezek a sorok nyomtatásban megjelennek, már javában tombolni fog a választási kampány. Hogy jön ez most ide? Úgy, hogy a „nyolc boldogság” nem más, mint a Jézust követő tanítványok programja. Sűrítőménye annak a célnak és feladatnak, amelynek következtében az egyéneken és a társadalomban is gyökeres vál-

tozások történnek. Olyan választási program, amelyet nem egy párt (legyen az politikai, zöld vagy egyéb szervezet) valósít meg, hanem maga a választó. Annyira lesz hiteles, amennyire komolyan veszik, attól valósul meg, hogy a program mellett döntök megcselekszik. Így, és csakis így képes egy személy, közösség és a társadalom átalakulni. Attól, hogy a húsos fazék átkerül a másik asztalra, még nem lesz nagy változás. A hegyi beszéd a politika hagyományosan megszokott pártoskodás-történetét szeretné aláásni. Nem valósítható meg könnyen, de nincs más értelmes út a testvéri közösségek társadalmának felépítése felé.

Jose Saramagónak, a Nobel-díjas portugál írónak a Vakság című regénye mellett van egy másik nagy gondolatot hordozó könyve, a Megvilágosodás. Ennek a regénynek az a témája, hogy egy város megelégette a politikások hatalmát, és teljes egységet alkotva senki nem járult a szavazóurnákhoz. A következő iszonyatos terror lett, amely-

ben az addig egymással a hatalomért harcoló politikai vezetők egy emberként fogtak össze, és léptek fel az erőszak-szervezetek igénybevételével az őket megválasztani nem akaró polgárokkal szemben. Egy közösség összefogott, mert mást akartak és tartottak helyesnek, mint amit rájuk erőszakoltak.

Senkit ne téveszen meg az, hogy a választásokon való részvétel csökkenőben van. Ennek nem az az oka, hogy az emberek alapvetően mást akarnak. Ennek most még csak az az oka, hogy nem látják a reményt, hogy bármely oldalon ők is odaülhetnek a húsos fazekak mellé, és részesedhetnek azokból a javakból, amelyek csak kiváltságosoknak jutnak osztályrészüll. Az igazi áttörés és szemléletváltás akkor történik meg, amikor nem külső hatalmi átrendeződéstől, hanem a magunk döntésétől várjuk a változást. Abban az egyre szélesebb körű összefogásban, amely azt a célt szolgálja, hogy boldogsággal töltsd el az embereket, mert már nem a létbizonytalanság határán élnek, boldogok,

mert rendelkezésükre áll mindaz, ami életük alapvető szükségletei közé tartozik. Boldogok, mert nem kell félniük az elmagányosodástól és az egyedüllétől. Boldogok, mert olyan közösség veszi őket körül, amely segíti, védi, óvja őket.

Február 21. — Nagyböjt 1. vasárnapja — Lk 4,1–13 — „...végül is megéhezett”

A nagyböjti időszak más, mint az adventi időszak. Adventben a Szeretetre hangolódunk, aki eljött, és akit abban a karácsonyt váró lelkiállapotban tudunk legméltóbban befogadni. A nagyböjt más. Itt az a tét, hogy milyen a teherbíráshoz. Meddig tart a terhelhetőségem. Ki várja majd belőlem: hűséges János, megfutamodó Péter, vagy ne adja Isten, áruló Júdás. Egy jó tavaszi felkészülés meghatározza az egész évetem.

Az APEH-ban minden évben megrendezik a nagyböjti fogyóversenyt. Az első napon mérlegre állnak a résztvevők, a nagyhéten pedig újra megmérettetnek. Aki a legnagyobb különbséget produkálja, az a győztes. Az egyik évben egy Vira Sándor nevű főosztályvezető lett a győztes. Láttam előtte is, meg utána is. Ez az ember megváltozott. Nemcsak külsőleg. Később komoly próbatételen

Olyan pártból sok van, amelyik a választások előtt hasonlókat ígérget, de olyan párt egy sincs, amely a hatalom megszerzése után ezeket ténylegesen meg is valósítja. Vannak, akik a „boldogok” kifejezést úgy fordítják, hogy „szerencsések”. Valóban azok vagyunk. Az

kellett átmennie munkahelyén – sikerült neki. Csak aki edzésben van, az képes teljesítményt produkálni. Ha nincs erőnlét, nincs eredmény. Ha nincs felkészülés, nem lesz siker.

Önbecsapás azt gondolni, hogy a lemondások és áldozatvállalások útja nélkül is sikerül legyőzni a nehézségeket. Már gyerekkorban is szükség van az akarat acélosítására. Az iskolába készülő kis Rencsink nagy kihívások elé állít minket is. Engedünk a kényeztetés kísértésének, vagy megértetjük vele, hogy szükség van a lemondásokra? Ne csak azt keressem, ami személy szerint nekem jó, hanem a társam, a családom, a közösségem javát is keressem. Ilyenkor szükség van arra, hogy időnként hátrébb lépjek, csendben maradjak.

A mai szentírási részlet Jézus megkísértésének történetét mutatja be.

új korszakot, amely megváltoztatja az emberek szemléletét és a közösségek életét, el lehet indítani. Ekkor nem csak mi, de mindenki szerencsés lesz.

Milyen szerencsére számítasz? Mersz-e a szerencsés boldogok közösségére szervezni?

Tudjuk, hogy ez egy olyan elbeszélő és tanító történet, amely nemcsak valakivel valahol és valamikor történt meg, hanem mindenkivel, mindenhol és mindenkor megtörténik. Kifejező a szakasz utolsó mondata: „Miután a sátán ezekkel a kísértésekkel hiába próbálkozott, egy időre elhagyta Jézust.” Egy időre – ezen van a hangsúly. Mert az élet nagy kihívás, próbatétel, megmérettetés. Nemcsak valamikor, hanem mindenkor. Akinek elfogy a kitartása, az egyre többet veszít. Mint a focistáink. Erőnlét, kitartás, küzdés nélkül csak kínos vereségek jöhetnek.

Hogyan rendeztem be az életemet? Beleférnek az edzések, felkészülések? Képes vagyok-e megérteni, hogy lemondás és áldozatvállalás nélkül nem születnek komoly eredmények?

Február 28. — Nagyböjt 2. vasárnap — Lk 9,28b–35 —

„Ez az én választott fiam, őt hallgassátok!”

A szentírásban különböző irodalmi műfajok találhatók. Van benne például mese (Bírák 9,7-15), vers, tanító elbeszélés stb. A sokféle irodalmi műfaj színesebbé, érdekesebbé teszi a Bibliát. Ez a műfaji megközelítés néhány évtizede vált elfogadottá. Nehéz volt az évszázados berögződést formálni, miszerint a szentírás nem riport, hanem sokféle irodalmi műfajból összeállított írások gyűjteménye. Ezt hangsúlyozta XII. Piusz pápa a *Divino afflante spiritu* kezdetű körlevelében, és ezt a szemléletmódot erősíti meg 1965-ben a II. Vatikáni Zsinat *Dei Verbum* konstitúciója, amikor azt írja: „Szükséges továbbá, hogy a magyarázó azt az értelmet kutassa, amelyet a szent szerző ki akart fejezni, és ki is fejezett a maga korának és kultúrájának nyelvén, az akkori irodalmi műfajok segítségével.” Ezen bevezető gondolatok után nézzük a mai vasárnap evangéliumának szövegét, amelynek nem más a műfaja, 8j mint reklám.

Manapság az egész életünket átjárja a reklámok hasznos és haszontalan özöne. Szombaton és vasárnap visszatérő program a családunkban, hogy kihasználva az együttlétet, elmegyünk sétálni. Hazafelé már különböző újságokkal telik meg a kezünk, zsebünk. Vicsesen úgy hívjuk, hogy „kultúra”. Kislá-

nyunk így is szokta mondani, amikor kivesz egy reklámújságot: „Hozok kultúrát!” A reklámok nemcsak átjárják életünket, hanem meghatározzák döntéseinket és formálják szokásainkat is.

Jézus színeváltozásának történeti elbeszélése nem más mint egy kis „reklámfilm”, amely döntően a hellén zsidókeresztényeknek készült. Tudjuk, hogy Lukács evangélista elsősorban a diaszporában élő zsidókeresztényeknek szerkeszti meg evangéliumát, de természetesen valamennyi zsidó ember is a címzettje. Milyen furcsa, hogy születik egy ember Jézus személyében, aki új istenképet mutat be, elmondja a szeretetről szóló tanítását, azt megalkuvás nélkül a végsőkig hitelessé is teszi személyes példájával, és mégis gyözködni kell az embereket, hogy higgyenek neki, saját életükben is kövessék tanítását.

A színeváltozás története figyelemfelhívás, hogy Jézust Mózes és Illés is

elismeri. Mózes, aki a zsidó nemzet és vallás megalapítója, és Illés, a zsidó nép jeles prófétája: ők közösséget vállalnak vele, kiállnak mellette, jelenlétükkel megerősítik személyének hitelességét. Neki erre nincs szüksége ugyan, de az emberek ezt igénylik. A zsidók ettől vállalhatónak tartják a hozzá csatlakozást. Ennyit jelent egy jó reklám. Ha egy közismert színész fényképe szerepel valamely termék bemutatásakor, az emberek jobban hisznek abban. Ha híres szórakoztató műsorvezető biztat egy pénzintézet választására, akkor az emberek nagyobb bizalommal választják azt. Pedig a közismert magyar mondás szerint „a jó bornak nem kell cégér”. Vagy mégis?

Téged mi motivál Jézus követésében? Kell-e Téged noszogatni „egyházi” reklámokkal, vagy a nélkül is tudod, merre menj?

Március 7. — Nagyböjt 3. vasárnapja — Lk 13,1–9 —

Egyikünk sem kivétel

Jézus megint jobban belelát hallgató-ságának gondolataiba és szívébe, mint amennyire ők tudatában vannak saját belső történéseiknek, most például delgetett különbség-tudatuknak. Ne-

künk sem árt ezzel tisztában lennünk. Létezik két titkolt érzés a lelkünk mélyén, s ezek annyira mélyről szólnak, hogy sok próbatételen keresztül is átmentődnek. Az egyik arról tudósít ben-

nünket, hogy halhatatlanok vagyunk, a másik, hogy kiválasztottak vagyunk. A Lélek szava igaz, de az individualitást építő és őrző egó (amely jobban szeretné a saját, mint a lélek halhatatlanságát) torzítja ezeket az üzeneteket.

A lélek szintjén igaz halhatatlanság üzenetéből lesz torzított formájában az a furcsa érzés – miközben sorra történnek körülöttünk a balesetek, katasztrófák –, hogy igen-igen, de ez velem nem történhet meg. Talán jobb is, hogy énünk véd bennünket egészen addig, amíg nem vagyunk elég erősek és aláztosak az igazság elviseléséhez. Ez az erő és alázat talán akkor érik meg, ha fogadjuk életünk örömteli és nehéz helyzeteit is, őszintén szembenézünk azok révén önmagunkkal, és mindenkori képességünknek megfelelően

megéljük, illetve feldolgozzuk azokat. Akkor igazságnak fog látszani az, hogy én is csak egy vagyok embertársaim közül, akik napról napra több-kevesebb sikerrel megküzdének létükért – akkor, ha elutasítom azokat az anyagi, szellemi és lélektani segédeszközöket, amelyek a valódi élettől, annak megismerésétől tartanak távol. Az „én jobb vagyok, én kivétel vagyok, velem ez nem történhet meg, rám ez nem vonatkozik”-érzésben az eltorzult kiválasztottság-érzés is megnyilvánul. Meglehet, hogy Jézus egyik pusztai megkísértése is ennek a fordításnak a tesztelése: hogy vesse le magát nyugodtan a toronyból, hiszen úgyis halhatatlan. Válasza bizonyította felkészültségét a feladatra: E világba szakadt lélektestvéreit immár képes

hazavezetni az Isten Országába, hiszen teljesen tisztában van mindkét világ mibenlétével és egymáshoz való viszonyával.

Így hát Jézus átlátva mindezeket, figyelmeztet: Tudatosítsuk, és ne tápláljuk tovább különbség-illúzióinkat! Térjünk, forduljunk vissza arról az útról, amelyen a teremtett élet, önmagunk és egymás ellen védekezve, vagy éppen világunkat bekebelezve próbálunk túlélni. Ezen az úton haladva egyre távolabb kerülünk Teremtőnkől. Egyre kevésbé számítunk Rá vagy bárki másra, és egyre több mindent akarunk mi magunk megoldani. Az ősi hagyományok szerint az Istenétől eltávolodott „történeti” ember az anyag törvényszerűségének van alávetve, ítélet alatt áll.

Március 14. — Nagyböjt 4. vasárnapja — Lk 15,1–3.11–32 — Vissza az Egységbe

Az egész jézusi életmű bizonyos nézőpontból az Egység – a teremtett világ, az Atya és a Fiú Jézus, illetve az emberiség eggyé válásának vágya, az egység megteremtésének szükségszerűségei és lehetőségei – körül forog.

Ez a történet sok másikkal hasonlóan indul. A farizeusok szívesen eltávolítanának, kiközösítenék maguk közül azokat, akiket ők – önmagukkal ellentétben – bűnösnek tartanak. Jézus most mégsem lesz indulatos, példabeszédekével inkább hallgatósága megértését kéri, a szívükre akar hatni. A diskurzus háttérben a teljesség vágya vágyása sejlik fel. Közben mintha abban is bízna, hogy e vágy nyomaira hallgatósága szívében is rátalál, még ha az evilági létbe bujtatott formájában is.

A történet szerint különleges értéke van annak, ha valami teljessé válik. Teljesség pedig akkor van, amikor visszaáll az eredeti rend. Az egymás-

hoz tartozók újra megtalálják egymást, ami csorba és hiányos, az kiegészül, ami elveszett, az előkerül. Minden mozgás az anyagi világban és az emberi lélekben is a teljességre törekvésnek köszönhető. Minden hiányérzetünk mélyén valójában ez rejtezik, s ezernyi vágy és kívánság hangján üzen nekünk.

Igen. Az Istennel való eggyé levésünk fájdó hiányát csupa e világi hiánypótlással próbáljuk betömködni. Végig sem tudnám sorolni, mennyi minden nyújt számunkra átmeneti enyhét, kielégülést. Még ha egyikről-másikról kiderül is az igazság (hogy csak pótlék, és nem valódi), a vágyak és kívánságok száma végtelenné tűnik, és mindig fennáll a veszélye annak, hogy kínzó készítményeik háttérbe szorítják lelkünk éberségét, amely képes lenne idejében felismerni a hamisságot. Még Jézusnak magának is igazi kísértés volt ez a pusztában, de Ő felkészültségét igazolva

megadta a választ kínzó belső készítményére: „Nemcsak kenyérről él az ember...” Bárcsak mi is alázattal el tudnánk fogadni testi és érzelmi szükségleteinket úgy, hogy közben az isteni teljességre való törekvésünk nem csorbul.

Vannak azért kegyelemteljes pillanatok – amikor vagy látszólag közreműködésünk nélkül, vagy néha látszólag éppen azért: imádság, meditáció, lelki gyakorlat, szertartás vagy egyszerűen csak az önmagunkat megadás okán – „kinyílik az ég”: egyszerre minden végtelenül tiszta, egyszerű és tökéletes lesz, a múlt és a jövő, az itt és az ott egy pontban, az *itt és most*ban sűrűsödik össze, mi is megszűnünk megszokott valónkban létezni, és csak mint az isteni kegyelem tiszta csatornája létezőnk tovább, és semmi, de semmi másra nem vágyunk jobban mint szeretni. Hála ezért.

Március 21. — Nagyböjt 5. vasárnapja — Jn 8,1–11 — A büntudat jézusi feloldása

Talán kézenfekvőbb lenne ezen szentírási rész kapcsán a házasságtörés bűnének megbocsáthatóságáról vagy a farizeusok provokációinak miérettől elmélkedni, de úgy gondolom, mégis érdemesebb arról beszélni, ami a látható történet mögött bújkál meg a még többnyire erkölcsi értékítéletre hajló olvasó avatatlan szeme előtt.

Ebben az indulatilag-érzelmileg sűrű, felfokozott helyzetben Jézus ajkáról csupán négy rövidke mondat hangzik el, de ezek mégis elegendőek e zűrzavar elsimításához. Hatásukra a történetben résztvevők fejében és lelkében rend lesz. Azáltal, ahogyan Jézus viselkedik és kommunikál ebben a helyzetben, kontrasztosan egymásnak feszülnek az ószövetségi ember és az Újszö-

vetség emberének lélektani lehetőségei. Odáig a törvények merev alkalmazása, az áldozatbemutatók, a bűnbak kiűzése a pusztába – ezek voltak az egyéni és közösségi büntudat feloldásának módszerei. Jézus eljövetele óta viszont lehetőség nyílik az irgalom gyakorlására: az önmagunkkal való mély és őszinte szembesüléseken és elfogadásán át önmagunkra, vétkező társunkban önmagunkat is felismerve egymásra és az Isten Országára való rátalálásra. A lélektan nyelvén korrektil megfogalmazva: a projekció általános gyakorlatát felválthatja az integrációra törekvés. A rend itt abból lesz, hogy annak a békétlenségnek a feloldása, amely az egyén lelkéből indult, visszahelyeződik oda, ahová az való, az egye-

ni lelkiismeret szintjére. Nem másoknak kell már elvinniük a balhét. Ha egy felebarátunk cselekedete pusztító dühöt vált ki belőlünk, nem az ő tette a legnagyobb baj számunkra, hanem inkább az, hogy nem tudunk, vagy nem akarunk mit kezdeni a lelkünkben támadt zűrzavarral, nem akarjuk rendezni az abban rejtőző tisztázatlanságot, hanem megragadva az ószövetségi megoldási mintákban, másokat kiáltunk ki bűnösnek. Pedig ez a történet is bizonyítja, hogy az emberi lélek már kétezer évvel ezelőtt megérett erre a rendre! Nem véletlen, hogy Jézus megtestesülése akkor történt.

Annyira gyönyörű, hogy muszáj egy pár szót ejteni Jézus kommunikációjának módjáról is: Tisztán csak önma-

gukkal szembesíti a történet szereplőit. Nem szid, nem menteget, nem is néz rájuk vádlón. Minden megnyilvánulása a belső lelki munkát, a belátást és a tuda-

tosítást támogatja. A meglévőkön kívül nem rak újabb terheket hallgatói vállára. Nincs is erre szüksége, hiszen megnyilvánulásaiból tisztán látszik, hogy

viszonya rendezett önmagával, a körülötte lélegző világgal és az ő Mennyei Atyjával. – A mi kommunikációnk milyen viszonyról árulkodik?

Március. 28. — Virágvasárnap — Lk 19,28–40 — „...a kövek fognak megszólalni”

A történet Jézus keresztre feszítése előtt néhány nappal játszódik, tanítványaival úton van Jeruzsálem felé. Köves, száraz, félsivatagos terepen haladnak. Közel az Olajfák-hegyének lejtőjéhez sokan, nagy szóval kiáltozzák: „Áldott legyen a király, aki az Úr nevében jön!”

Ez a kiáltozás – ma talán úgy mondanánk, rokonszeny-tüntetés – nem egy prófétának szól. Próféták voltak számosan Izrael történetében. Királyok is. De itt a királynál is többről van szó, olyan királyról, aki az Úr nevében jön, azaz maga a Messiás. Jézus legtöbbször kitér, elhárítja, amikor királynak, messiásnak akarják kikiáltani. Sohasem kezdeményezi, itt is inkább csak eltűri. Igen szerények a díszletek, egyáltalán nem egy e világi királyhoz méltóak, a szamárcsíkó nem a hatalmasok járműve. Mindezek ellenére, akik látták és hallották őt az elmúlt években, tudják, hogy rendkívüli személy halad el előttük. Akinek szeme van a látásra és füle a hallásra, és nyitott a lelke, abból fel-

szakad a kiáltás: „Áldott legyen a király!” A farizeusok értik, tudják, kit illethet ez a köszöntés. Forr bennük a méreg, legszívesebben ott helyben köveket ragadnánk, de nem tehetik, mert a tömeg azonnal ellenük fordulna. Mindenesetre felszólítják a Mestert, hallgattassa el az őt dicsőítőket. A válasz: „Mondom nektek, ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak megszólalni.”

Mit is jelent ez számomra? Hogyan szólalhatnak meg a kövek?

Nem emberi szóval. A kövek nem tudnak beszélni, bár Istennél semmi sem lehetetlen. Ugyanakkor Isten valószínűleg tartja magát az általa teremtett világ általa teremtett törvényeihez. Ezek a természeti törvények is bőséges lehetőséget engednek a Teremtőjüknek, hogy megmutassa magát. Ebben a világban beszélni csak az emberek tudnak. Tehát nem valószínű, hogy a hegyoldalban heverő kövek emberi hangon megszólalnak. De megszólalhatnak más módon. Például úgy, hogy a terem-

tett világot kutató ember kezébe kerülnek, s a követ vizsgálva az ember magasztalja Istent, ha őszintén rácsodálkozik, amikor felfedezi a követ alkotó vegyületek csodálatos világát, rendjét, s ebből következtet a rendet, szépséget létrehozó Teremtőre.

Érthetem másként is a kövek megszólalását. Nem várjuk el egy kőtől, hogy tanúságot tegyen Jézusról. Nem feltételezzük egy vámosról vagy egy utcanőről sem, hogy a Messiásról tanúságot tesz. Mégis szegődött Jézus mellé vámos és utcanő, s tanúságot tettek Róla. Ha elhallgatnak a „hivatásos” tanítványok vagy elhallgattatják őket, akkor támadnak mások, újak, akik tanúságot tesznek. Az egyháztörténelem során nem egyszer előfordult, hogy „a kövek” szólaltak meg. Amikor a hivatalos egyház súlyosan eltért a jézusi tanítástól, egy-egy szent életű ember, példát mutató szerzetesrend vagy az evangéliumi értékek szerint élő közösség töltötte be a Messiást hirdető kövek szerepét.

